

Akademie věd ocenila výjimečné zásluhy ve fyzice, historii a matematice

7.10.2025 - Zuzana Dupalová | Akademie věd České republiky

Čtyři vědecké osobnosti převzaly 6. října 2025 v pražské vile Lanna medaile za zásluhy o rozvoj svých oborů. Oborové medaile obdrželi fyzik Jan Blabla, německý historik Frank Hadler a matematicka Šárka Nečasová. Fyzik Václav Špička získal nejvyšší ocenění Akademie věd ČR - medaili *De scientia et humanitate optime meritis*.

„Čestné medaile jsou vyjádřením obdivu a poděkováním za skvělou vědeckou práci,“ uvedl na ceremoniálu předseda Akademie věd ČR Radomír Pánek, který ocenění předával spolu s místopředsedkyní AV ČR Ilonou Müllerovou. „Při této příležitosti můžeme vyzdvihnout jejich výsledky, které mají nejen vědeckou hodnotu, ale i praktický přesah,“ dodal.

Václav Špička: Věda jako kulturní událost

Václav Špička z Fyzikálního ústavu AV ČR obdržel medaili *De scientia et humanitate optime meritis*. V Praze organizuje mezinárodní vědecké konference FQMT (*IC-Frontiers of Quantum and Mesoscopic Thermodynamics*), na nichž se řeší otázky současné fyziky a otevírají směry dalšího bádání. Do Česka tak přivádí světové odborníky včetně nositelů Nobelovy ceny. Vědec přispěl také k propojení vědy s kulturním a společenským životem.

„Konference je strhující mezinárodní společenskou a kulturní událostí, kde se formují nové myšlenkové směry. Má nezanedbatelný dopad na popularizaci vědy a vytváření pozitivního mínění o vědě i v prostředí politiky,“ ocenil laureátovy aktivity jeho kolega Jan Řídký, někdejší ředitel Fyzikálního ústavu AV ČR.

„Středobodem veškerého dění na konferencích je právě Václav Špička,“ pokračoval. „Díky vědeckému a kulturnímu rozhledu, srdečné povaze a schopnosti empatie dokáže oslovit lidi s různými zájmy.“ Sám laureát zdůraznil, že za úspěchem konferencí stojí především týmová práce.

Jan Blabla: Průkopník laserové techniky

Za zásluhy v technických vědách a praktické uplatnění výsledků výzkumu získal medaili Františka Křižíka fyzik Jan Blabla z Ústavu fotoniky a elektroniky AV ČR a Českého metrologického institutu. Jeho průkopnická práce vedla k zavedení a rozvoji laserové techniky v Československu.

Vědec stál u vzniku jednoho z prvních tuzemských laserů ve viditelném spektru. V roce 1964 navrhl a s týmem zkonstruoval rubínový laser, kterým byla provedena historicky první laserová operace oka v Československu.

„Přál bych si, abychom v Akademii věd měli více pracovníků, jako je Jan Blabla,“ uvedl ředitel jeho domovského pracoviště Pavel Peterka. Dodal, že oceněný vědec je nejen výjimečným odborníkem, ale také skvělým vypravěčem a hudebníkem – hrál na varhany a založil nakladatelství Spectrum, které vydává noty.

Frank Hadler: Historik s mezinárodním přesahem

Medaili Františka Palackého za zásluhy v historických vědách převzal Frank Hadler z Leibnizova ústavu pro dějiny a kulturu východní Evropy (GWZO). Ve výzkumu se zaměřuje na kulturní a transnacionální dějiny středovýchodní Evropy v 19. a 20. století a dějiny Československa, globalizační procesy i dějiny mezinárodních vztahů.

Franka Hadlera pojí k Česku nejen badatelský zájem – doktorský titul získal na univerzitě Jana Evangelisty Purkyně, dnešní Masarykově univerzitě. „Je to čtyřicet pět let, co jsem na brněnské univerzitě začal studovat,“ zavzpomínal. Studium mu podle jeho slov dalo několik důležitých věcí – vydal zde první publikaci a mimo jiné potkal i životní partnerku.

Historik nadále rozvíjí spolupráci s českými vědci a institucemi. Od roku 2017 je předsedou Česko-německé a Slovensko-německé komise historiků. „Práce Franka Hadlera i jeho spolupráce s Akademií věd je mezi historiky dobře známá,“ poznamenal Jan Němeček z Historického ústavu AV ČR, který badatele na ocenění navrhl. „Je vynikající volbou pro udělení medaile Františka Palackého.“

Šárka Nečasová: Matematika v pohybu

Za přínos matematickým vědám obdržela medaili Bernarda Bolzana Šárka Nečasová z Matematického ústavu AV ČR. Věnuje se modelování proudění stlačitelných i nestlačitelných tekutin a pohybu těles v nich. Její matematické modely nacházejí uplatnění v biomedicině, meteorologii i při vývoji těžké techniky. Spolupracuje také s průmyslem – s firmou Bobcat pracuje na zlepšení některých vlastností jejích výrobků.

„Ve svém oboru je ústřední postavou nadnárodního týmu,“ řekl Jiří Neustupa z Matematického ústavu AV ČR. „Je velmi komunikativní, udržuje mezinárodní kontakty a i díky ní v našem ústavu působí mnoho zahraničních kolegů.“

Od roku 2000 se Šárka Nečasová podílela na 14 projektech podpořených Grantovou agenturou ČR. V roce 2021 získala Akademickou prémii a v září 2025 Cenu předsedy GA ČR. „Nebylo by to možné, kdybych nepracovala v Akademii věd. V ústavu máme vynikající atmosféru,“ uvedla. Více o výzkumech Šárky Nečasové se dozvíte i v článku pro časopis *A / Věda a výzkum* (nyní *A / Magazín*).

Více o medailích a seznamy laureátů najdete na webových stránkách Akademie věd ČR.

Připravila: Zuzana Dupalová, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR, s využitím tiskové zprávy AV ČR
Foto: Jana Plavec, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Text a fotografie jsou uvolněny pod svobodnou licencí Creative Commons.

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Akademie-ved-ocenila-vyjimecne-zasluhy-ve-fyzice-historii-a-matematice-00001>